

Några observationer kring ett par häckningar av stare.

När man sitter och studerar vid sitt bo så fascineras man alltid av hur energiskt fågelföräldrarna går in för sin uppgift att föda ungar. Ofta kommer frågor upp som t.e.x hur många gånger de mater ungarna på en dag, om vädret har någon påverkan, om antalet matningar per unge påverkas av storleken på kullen, osv.

Våren 73 hade jag tillfälle att närmare studera resultatet som erhöles från en nyinstallerad apparatur för registrering av aktiviteten hos holkbyggande fåglar. Eftersom apparaturen var påslagen redan under bobygnads- och ruvningstiden, kom även dessa att behandlas. De framkomna resultaten är långt ifrån rättvisande för ett större antal häckande starpar, emedan det fodras flera års resultat under varierande förhållande för detta.

Presentation av apparatur

Apparaturen som använts har konstruerats och installerats av Bertil Olsson, Ramnäs. Den består i huvudsak av två delar, dels en kontaktdel som sluter en krets samt en skrivardel vars uppgift är att överföra de uppkomna impulserna till en pappersremsa. Kontaktdelen är placerad vid ingångshålet och fungerar i princip likadant som en vanlig kontakt. Med utgång från de olika krav man ställer på kontrakten har den specialkonstruerats för ändamålet, i detta fall fågelholkar. Genom att välja fågelholken är man säker på att fågeln måste passera ingångshålet för att komma in i holken. Detta har till följd att fågeln inte kan flyga in utan att registreras. Skrivardelen är relativt komplicerat, därför tänker jag endast ytligt behandla hur den fungerar. När kretsen sluts av kontakten vid holken överförs den på så sätt uppkomna impulsen till en stans, som gör en markering på ett papper. Detta papper består av en remsa som matas fram med konstant hastighet. Genom att man har graderat papperet med tidsangivelser kan sedan tidpunkten för markeringen avläsas.

Stare

Tre häckande starpar har undersökts. Från två par har mycket goda resultat erhållits medan ett par har givit mycket tvivelaktiga resultat. Detta kan möjligen bero på att någon punkt i registreringen har missat. Därför har resultatet efter denna häckning fått en mindre avgörande roll i den senare behandlingen.

Stararna började intressera sig mera regelbundet för holken omkring den 10-15 april. De första dagarna är det hanen som besöker holken. Detta sker under den tid han lockar till sig en hona. När stararna har bildat par påbörjas bobygget, i den mån staren bygger något bo.

Under denna period var holken mycket varierande. Vid stigande temperatur ökade aktiviteten markant och höll sig sedan på relativt hög nivå så länge värmeperioden varade. Temperaturen förefaller vara den viktigaste aktivitetsfaktorn medan de övriga väderleksförhållandena har en underordnad funktion.

Omkring den 10 maj värptes äggen, vilket får betraktas som relativt sent. En trolig förklaring kan vara det ostadiga vädret och de låga temperaturerna under senare delen av april, vilket skulle kunna ha hämmat hormonproduktionen för äggläggningen. Från maj månads början skulle i sådant fall mekanismen ha kommit igång i samband med den värmevåg som då kom.

Äggen ruvades under 12 dagar. Även under ruvningsperioden tycks temperaturen spela en stor roll. Väderleken i övrigt kan sedan förstärka effekten av temperaturen. När förhållandena är dåliga ruvar fåglarna intensivare och de tar pays eller eventuellt löser av varandra mycket sällan. I genomsnitt förekommer det med ca 50 minuters mellanrum. Den tid som äggen därigenom inte blir ruvade omfattar endast några få minuter. Vid varmare och bättre väder blir ruvningsperioderna kortare och varar då ca 20-30 minuter. Även pauserna förlängs vilka kan därigenom uppgå till drygt 10 minuter.

Mellan den 20 och 25 maj kläcktes äggen. Aktiviteten ökade mycket markant den dag äggen kläcktes. Antalet in- och uthopp steg till ungefär det dubbla jämfört med de föregående dagarna. Matningsfrekvensen ökade sedan successivt för varje dag. Vid den här tidpunkten skiljde sig starparens aktivitet genom att de har olika antal ungar att uppfostra.

När ungarna var knappt en vecka har matningsfrekvensen nått en hög nivå och stabiliserar sig sedan. Det är av stort intresse att observera den, hos ett utav starparen, markanta sänkningen av antalet matningar under en period av regn och låga temperaturer omkring månadsskiftet maj-juni. Detta inträffade när matningsfrekvensen normalt borde vara mycket hög. Ungarna måste alltså klara sig på minimalt med föda under ca 2 dygn.

Ungarna stannade 21 dagar i holken. Under hela tiden höll sig matningsfrekvensen hög med mindre variationer. Endast vid ett tillfälle på vardera starpar sjönk den till låga värden, vilket förorsakades av väderförsämring och temperaturfall.

När ungarna har flugit ut besöker de inte mer holken.

Stararnas dagsrytm

Under bobyggnadsperioden var aktiviteten koncentrerad till i stort sett två pass på dagen. I april gjorde fåglarna sina första besök för dagen samtidigt med att solen går upp, vilket sker ca 4.35 den 15 i månaden. Aktiviteten är då relativt hög för att sedan mattas av fram mot 7.00-8.00. Varmna dagar förlängs denna period till ca 9.00 i undantagsfall ytterligare en timme. På motsvarande sätt kan dåligt väder, och då främst låga temperaturer, förkorta perioden.

På kvällen kommer åter ett pass då besöken var koncentrerade. Besöken var mycket oregelbundna och ofta utblev de helt. Detta förefaller dock inte ha något samband med vädrst.

Även första delen av maj var förhållandena lika, så när som på att fåglarna började tidigare på morgnarna, emedan solen går upp ca 3.50. Besöken på kvällen förekom nu regelbundet.

Från och med den dag äggläggningen kom igång besöktes holken hela dagen. Under de 3-4 dagarna äggen värptes kunde det dock vara glest mellan besöken.

När ruvningen hade börjat ordentligt var aktiviteten jämt fördelad över hela dagen. Först ca 3.50, vilket är en halvtimme efter soluppgången, hoppade den fågel som hade ruvat under natten ut.

Förhållandet kan tyda på att fåglarna ruvar hårt under solens uppgång, då det ofta är relativt kallt. Ca en till en halvtimme före solnedgången gick den fågel som ska ruva under natten till ro. Klockan är då ca 19.00-19.30.

Sedan äggen kläckts matade stararna ungarna kontinuerligt under hela dagen. Mätningen påbörjades vid soluppgången, ca 3.00, och avslutades i framnot 19.00-21.00 på kvällen. Förhållandena är sådana lika till dess ungarna hoppade ut.

Kommentarer till tabellerna

De två paren som givit resultat hade olika antal ungar. Hur stor kull par 1 hade är inte helt klarlagt men sannolikt hade de 2 ungar, vilket förutsatts i tabell 1. Par 2 hade 4 ungar.

De utelämnade siffrorna i tabell 1 beror på att det varit mycket glest mellan matningarna, vid vissa tillfällen upp till några timmar. Detta på grund av kraftig nederbörd. Vid dessa tillfällen anser jag att det inte ger något att räkna fram ett värde. Även fel på parkeringsmekanismen i apparaturen har varit orsaken vid något tillfälle.

Sista dagen ungarna var i holken blir siffrorna något missvisande. Det första parets ungar var sannolikt upp i ingångshålet ett flertal gånger utan att bli matade, vilket den utsvältningsmetod fåglarna använder för att locka ut ungarna talar för.

Tabell 2 visar antalet besök i holken allteftersom häckningen skrider framåt. I tabellen saknas uppgifter från den 10 maj. Vid betraktande av tabell 2 bör man tänka på att under perioden de matar ungarna motsvarar inte alla besök vid holken matning av ungarna, vilket dock inte har beaktats i de framräknade värdena i tabell 1. Detta på grund av att det är omöjligt att avgöra hur stor del dessa utgör på en dag. Se tabeller och diagram sid 12, 13, och 14.

Jan Schylström

TABELL 1:A (Par 1)

dag efter kläckning	tid mellan matningarna	matning/dag o. unge
1	16 min	30
2	17	25
3	12	40
4	13	35
5	9	50
6	19	35
7	11	40
8	12	40
9	8	20
10	10	45
11	10	50
12	15	35
13	10	40
14	14	40
15	15	25
16	-	15
17	15	20
18	-	2
19	-	10
20	6	60
21	7	60
22	2	30

TABELL 1 : B (Par 2)

dag efter kläckning	tid mellan matningarna	matning/dag o. unge
1	14 min	15
2	8	30
3	7	35
4	7	40
5	6	40
6	5	55
7	6	40
8	4	60
9	10	25
10	—	3
11	—	10
12	14	25
13	3	50
14	4	60
15	4	65
16	4	65
17	5	60
18	5	50
19	5	50
20	6	45
21	17	10

Tabell 2

